

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{6}{19}$ = Junius' 19-dikén

1830

Vissza-felelet

T. Torma József Úr' feleletjére, az Erdélyi Vajdák Zonuki Grófságjok eránt.
"Barbarus hic ego sum, quia non intelligor illis."
Ovid.

Hogy T. Torma Úr a' Zonuki Grófságról értekezvén, nem az angol lovakról írt legyen, azt igen jól tudom, mert ha szintén volt is alkalmatosságom egy Erdélyi Vajdának, és Zonuki Grófnak 1527-beli függő petsétjét látni; a' melylyen a' Vajda egy kurta farku lovon lovagolva jelenik-meg; azért, a' figyelmem még-sem volt a' kurta-farku lóra, hanem az oklevél-foglatatjára, és a' petsét formájára intézve.— Ha T. Torma Úr az angol lovakról, vagy ha szintén a' verébfogásról írt volna is; üres óráimban örömmel olvastam volna-el ebbéli értekezését, meg lévén győződve, hogy T. Torma Úr csak tudóson értekeződhetik: mindazáltal se az angol lovakról, se pedig a' verébfogásról elég esméreteim (az igazat megvallva) nem lévén, tollamat tentába nem mártottam volna, hogy az által további jegyzéseim hozzá-adásával T. Torma Úrnak, (és talán magamnak is) alkalmatlanságot és nehezteletést okozzak.— Se időm, se kedvem mind addig nem leszen ily' színű tárgyakra, a' míg szükségesebb dolgok' tanulását és vizsgálását kimerítve nem fogom látni.

Ha T. Torma Úr ezen kitételemet: valamint pedig T. Torma József Úr ezen értekezése által a' szomszéd magyar Hazának megmutatta, hogy kitsiny Erdelyünk nem csak az angol lovakat, de szeretett Hazánk' Historiáját-is kedvelli, és hamvas porából napfényre huzni ditséretesen törekedik; sat. nem értette, és vagy magára, vagy talán másokra (a' kiket képzelni láttatik) általam intézve gondolja, — nagyon hibázik, és hőmályba vagon. — Ditséretes és szükséges-is azt tudni, hogy magyar Hazánkban, magyar Hazánkat illető, és talán egyéb tárgyakról-is, mit írtak és írnak, — de éppen oly' hasznos, és szükséges azt-is tudni, hogy magyar Hazánkon kívül-is mit írnak rólunk, és ere, mi válaszoltatott.— Ezt az angol lovakra, és verébfogásra.

Ezt melleleg érintve, és előre bocsátván újra-is *Mabillon* szavait: "*Nec est animus in arenam descendere; non enim armis, sed consilio, ut amici pugnamus*" azt jegyzem itt még meg, hogy nagyon megtisztelt volna T. Torma Úr, ha önkéntes (tehát hivatlan) Ingerensnevezet helyett, mely csak unalmas és ellenséges perre mutat, Barátjának nevezett volna. *Est ea in Republica literaria libertas, ac amaenitas; ut quisquis eam ingreditur, non nisi amicos in-*

veniat socios, peculiare namque emolumentum, quin imo decor accedit eruditus, si amici nomine semet compellent et gerant. Goldastus in praefat. — Ennél-fogva, kérem ezennel T. Torma Urat, hogy minden további fére-magyarázást elmellőzvé, engemet Barátjának nevezzen, és hígye-el, hogy argumentumaira és vélekedésére, soha-se fogom válaszul ezt írni: *nem láttam, nem látok, nem fogok látni, mert nem láthatok*: — és hogy, nem akarok ilyen makatski-tételekkel azoknak sorában állani, a' kikről Horatius, igen helyesen, ezt írja:

Aut quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt: Vel quia turpe putant parere minoribus, et quae Inberbes didicere, senes perdenda fateri.

Lib. II. Epist. 1.

Ha T. Torma Úr meggyőző, azt, bizonyosan soha szégyennek nem veszem, és a' tudós világ előtt el nem fogom titkolni; sőt örvendeni fogok azon, ha tudós Barátomtól tanulok, és vélekedésem okoson megzáfoltatik, addig pedig T. Torma Úr engedje-meg, hogy vélekedésem mellett maradjak, mert, ámbár tudós Barátom, tudóson, és dítésrelesen értekezett, nem ellenem (a' mint reménylem, és kérem-is), hanem vélekedésem ellen: mindazáltal vélekedésem' okát bévehetőknék vélem. — A' mi tehát illeti az-

I) és a) — Hogy a' Magyarok, béjövetelekkor, elébb Magyarországot és tsak azután Erdélyt, foglalták-el, bizonyítja Béla Király' Jegyzője Cap. 22. 25. 24. 26. akkor Magyarország Zilahig terjedett, és nem sokára azután Meszes hegye volt Magyarország és Erdély között a' határ, Béla Jegyzője ezt ekképpen írja Cap. 22: *Tuhutum vero et filius suus Horca, per partes Nyr equitantes, magnum populum sibi subjugarunt, a sylvis Nyr usque ad Humusover, et sic ascendentes, usque ad Zyloc pervenerunt, tunc Tuhutum et filius suus Hor-*

*ca de Zyloc egressi, venerunt in partes Mezesinas, mane autem facto, Zobolsu, Tosu, et Tuhutum inito consilio constituerunt, ut meta regni ducis Arpad esset in porta Mezesina, — Meszes hegye lévén ekképpen Magyarországnak határa, Tuhutum Erdélyre kezdett vágódni. — Halljuk eről újjra Béla' Jegyzőjét: *Et dum ibi diutius morarentur, tunc Tuhutum, pater Horca, sicut erat vir astutus, dum coepisset audire ab incolis bonitatem terrae Ultrasilvanae, ubi Gelou, quidam Blacus dominium tenebat, coepit ad hoc anhelare, Cap. 24. — Gelou vero dux Ultrasilvanus audiens adventum ejus, congregavit exercitum suum, et coepit velocissimo cursu equitare obvium per portas Mezesinas prohiberet.* — Ezekből világosan láthatjuk, hogy a' terra Ultrasilvanát (Erdélyt) Magyarországtól Meszes hegye választotta-el, és hogy az úgy-nevezett Porta Mezesina éppen oly' határ-véd-hely volt akkor, valamint ma a' Veres Torony, vagy a' Vas-Kapu az. — Erdélynek ezen határa megmaradott később időkig.*

Vélekedik ugyan Torma Barátom hegy 1047-ben első András három részre osztván birodalmát, ebből a' harmadikat u.m. Erdélyt, némely M. országi szomszédos megyékkel a' Tiszáig, öttének Bélának engedve, ezen még ezután is soká külön állott, 's fő-Vezérek, 's ugyanakkor, alattok fő-Vajdák által kormányozott harmadik fő-rész egy akkori egész külön, a' mostaninál több egybe-kötetéssel birt részetskéből össze állott testnek nézettethetnek. — Torma Barátom mivel bizonyíthatja-bé oly' meghatározva azt, hogy ezen harmad-rész éppen Erdélyből, és a' Tisza' meljékéből állott legyen? — Turocz, a' ki M. országnak ezen felosztását (mellyet Torma Barátom, tudós Katona István ellenére, 1047-re teszen) említi, a' Bélának

jutott harmadrész miből állott légyen? — lel nem jegyezte. Katona István, T. 1. pag. 47, ezen harmad részről ezt írja: *Quae fuerit haec tertia Hungariae pars quam Bela regendam accepit, non facile quis definiverit.* — Verinus pedig Comm. Jurid. Crit. pag. 77 ezt mondja: *Si tamen quaeras, quae illa fuerit (tertia pars). Oedipus vix quaestionem hanc solverit.* — Joannes Archidiaconus de Guertse, a' 14-dik Századbólvaló író (Kerchelichnél, not. prael. pag. 102) egyedül-tsak az a' régi hiteles író, a' ki ezen harmad-részt így jelenti: *Andreas Rex stabilito sibi regno, de recuperandis regni juribus sollicitus, Adalbertum (Belam) Ducem fecit Sclavoniae, Radum autem Palatinum Regni. Isti regem Croatiae coarctarunt, et Sclavoniam ad veteres limites . . . reducerunt. Dicunt Bela memoriam servari in Belica, Belovár.* — De ha szintén Torma Barátom bé-is tudná mutatni (a' mire tudós Barátomat ezennel kérem-is) hogy, János archidiaconus bizonyosága' ellenére, Béla Erdélyt a' Tiszáig bírta légyen, és hogy ekképpen Erdélynek határai akkor a' meszesen túl-is kiterjedtek, mindazáltal, hogy Erdélynek határi egybe nem zavarodtak, azt hitelesen tudjuk, és Torma Barátom is tudhatná, ha Fejér György' Codex Diplomaticussához foljamodott volna; mert ott T. 11. p. 170 akadott volna III István Királynak egy 1165-beli oklevelére, mely eredeti-képpen Gróf Zichyek' leveles-tárában, Palotán, megvagyon, és a' melyből észre-vehette volna, hogy 1165-ben még mind a' Porta Mezesina lett légyen határa Erdélynek.

A' mi tehát a' Porta Mezesinán túl volt, pl. Külső Szolnok 'sat. a' nem tartozott Erdélyhez, és következés-képpen, az Erdélyi Vajda hatalma-is tsak a' Mezesig terjedett, és ha néha-néha M.országi Vármegyéknek-is fő Ispánja volt,

azokat nem mint Erdélyi Vajda, hanem mint érdemes privatus kórmányozta. — Torma Barátom ere talán nem ügyelven, ezt láttatik vélekedésem' (mely Katona István', és Fejér György' munkái esmérte által világosítva, nem homályos) megtáfolására, feleletjében írni: *Ha szintén hitelesen tudja-is az Ingerens, hogy közép, külső Szolnok Erdélyhez soha 1538 előtt nem tartozott; hogy érti II Andrásnak 1234 mondott ezen szavait: "a' mely földnek az áraban adtuk bizonyos földünket Zonuk Vármegyében az Erdőkön túl lévő Kerületben fekvőt, azon Vármegyének hatalmából ki vévén Scilovas nevezetűt; mely Szilvás név alatt esmértes Helység, ma, nem tsak Közép Szolnokban, hanem túl Tasnádon M.országnak szinte szomszédjában vagyon? — Imé a' homály, mért Torma Barátom Katona István munkáihoz nem folyamodott. — Ugyan-tsak Katona Istvánnál T. V. pag. 703, és Fejér Györgynél Cod. Dipl. T. III. Vol. 2. pag. 405, az elé-hozott oklevél' eredeti szavait megolvashatta volna, és azokat vagy hibáson, tettzése után magyarra el nem fordította volna, vagy más minden hitelesség nélkülvaló fordítására nem épített volna. — Az eredeti szavak ezek András Királynak, *In cujus terre precium terram nostram quandam in Comitatu Zonuk, Dioecesis Ultrasilvane sitam, ab eodem Comitatu exceptam, et exemptam, nomine Scilovas pro I. marcis . . . fecimus introduci.* — Ezen szavakat: *In Comitatu Zonuk, Dioecesis Ultrasilvane sitam,* hogy lehessen ekképpen fordítani, *Zonuk Vármegyében, az erdőkön túl lévő kerületben fekvőt?* — azt, megvallom nem értem, és nem-is képzelhetem, de, nem-is hallottam vagy olvastam eddig, hogy Erdély valaha, valamint minden kétségkívül, Terra Ultrasilvánának, úgy szintén Dioecesis Ultrasilvánának is ne-*

veztetett legyen: — De egyéb aránt, valamint ezen oklevélből egyebet nem lehet következtetni, hanem hogy Zonuk Vármegye (melyik?) az erdélyi Püspök Dioecesiséhez tartozott, éppen úgy nem lehet azt következtetni; hogy mivel Zonuk-Vármegye (Torma Úr vélekedése szerint M. országon) az erdélyi Püspök Dioecesiséhez tartozott, tehát Erdélyhez-is tartozott, — nem tudja-e Torma Barátom, hogy az erdélyi papi Dioecesisnek határai nem tették Erdélynek határát? — Katonánál T. VII. pag. 1225 megláthatta volna, hogy 1299-ben az erdélyi Püspök' jurisdictiója Máramarosig terjedett-ki, — Szeredaiól Epp. Alb. p. 79 észre-vehette volna, hogy 1359-ben Bihar-Vármegye-is az erdélyi Püspök' papi hatalma alatt volt, — sőt egy 1288-beli oklevélből (Szeredainál Ser. Epp. Alb. p. 11) tudjuk, hogy az Orodí Ecclesiának papi határa Thorda-Vármegyéig nyúlt-hé; de azért, ki következtetheti azt, hogy Thorda-Vármegye (Erdélynek szinte közepe) nem tartozott legyen Erdélyhez? — A' papi Hierarchia határait nem kell a' civilis Jurisdictionának határaival egybe-zavarni. — De továbbá, mivel tudja Torma Barátom azt hébizonyítani, hogy Scilovas alatt nem a' Közép-Szólnoki, hanem a' M. országi Szilvást kell érteni? — tsupa vélekedést, vélekedéssel erősíteni, és rosszul fordított oklevelekkel hébizonyítani, oknélkülvaló munka, és tsak annál elszenvedhető, a' ki Katona István', és Fejér György' munkái' esmérete nélkül mer értekezni, a' mit Torma Barátomról, a' ki sokat és helyesen tud olvasni, és aból valódi gyümölsöt akar szedni szeretett Hazánk' díszére, még, fel-se tehetek.

De hogy Erdélynek határai, és az Erdélyi Vajdák' hatalma (mint Vajdának) 1248-ban a' Meszesen túl még ki nem terjedtek, azt bizonyítja a' következő oklevél, mely 1636-ban Mo-

osolyai Ferentz' számára a' Kološmonostori Requisitorok által transsummáltatott, és 1777's 1778-ban egy nemességet vltató processusban elé-fordult:

Nos frater R. Prior Monasterii S. Margarethæ de Meches, et Monasterium ejusdem loci, memorice commendamus, quod Benedictus de Mocholia (Mocsoly Közép Szólnokban) nostram veniens in presentiam, nos debita adivit supplicationis instantia, quod quum frater ejus uterinus Petrus dictus, contempta materna divisione, bona ipsius Benedicti, juraque possessionaria in advicinantibus sibi possessionibus, utpote in Zigeth, Zamson, et Erkhed (Közép-Szólnokban) habita, violenter occupasset, occupataque detineret, et eatenus ipse Benedictus ad D. Urbanum Vayvodam partium Ultrasilvanarum confugisset, ipse autem D. Vayvoda dixisset, quod causæ huic semet immittere nequeat, quum dictæ possessiones extra portam Mezesinam, adeoque extra auctoritatis suæ Vayvodalis ambitum sitæ esse dignoscantur, et quum ipse Benedictus juribus suis, dampnoque consulturus, ipsum D. Belam Regem illustrem quærelis suis adire intendat, hinc ne interea etiam hominum malitia possessiones suas, juraque periclitari contingat, super omni ulteriori terrarum suarum occupatione, et detentione protestationem dixit palam coram Nobis. Quo super has Nostras dedimus Literas testimoniales. Sabb. prox. post fest. B. Virg. Glor. A. D. 1248.

De tovább mévén, hitelesen tudjuk, hogy Erdélynek magyar földje (a' régi oklevelek szerint: Universitas Nobilium partium Transilvanarum) 1372-ben, hét magyar Vármegyéből állott. (nem szóllok itt a' Székely földről), és hogy az Erdélyi Vajda, mint Vajda, tsak azokat kormányozta. Ennek bizonyságául, hogy tudniilik, Erdély tsak hét

magyar Vármegyéből állott, hozom itt elé a' következő oklevelet, mely a' Fejérvári Káptalan' leveles-tárában: Cista capit. fasc. 7, numero 54, eredetképpen megtalálható, és melynek kivónása (igen hosszú lévén) ez:

Emericus Vojvoda Transylvanus, et Comes de Zonuk, cum Regio mandato interveniente, Universitati Nobilium, et alterius cujusvis status, et conditionis hominum Partis Transylvanæ, Congregationem generalem pro compescendis malefactoribus, et unicuique justitia impendenda, ad octavas festi Paschæ Domini, Thordæ celebrandam indixisset, tandem in termino universis Nobilibus septem Comitatum Partis Transylvanæ confluentibus, Conventui B. V. de Clus-Monstra in forma sententiæ committit, ut ad dirimendam mentalem controversiam etc. — Reményilem, hogy tudós Barátom, velem együtt ezen erdélyi hét Vármegyék' sorában, se külső, se belső Szólnokot nem fogja tenni, hanem Fejér-, Küküllő-, Thor-da-, Kolos-, Doboka-, Hunyad-, és Belső-Szólnok Vármegyéket. Ennél-fogva, ha meg is engedem, hogy az erdélyi Vajdák néha (de tsak, néha) külső, és Középső Szólnoknak-is voltak Grófjai; abból mindazáltal éppen nem következtethetem azt, hogy a' hányszor az Erdélyi Vajdák Zonuki Grófoknak-is nevezettek, örökké mind-a'-három Szólnoknak örökös Grófjai-is lettek legyen.

Benkő Jósefnek következő szavai: *Szólnok autem, seu Zonuk dici videtur ab ipso Comite Zonuk, ----- fortassis, quod ille cum Hungari Regni Tractum, quem jam in tres Comitatus Szolnok nuncupatos distinctum videmus, cum imperio ceu Supremus Comes sive præfectus, isque, quantum conjicere licet, perpetuus sortitus fuerit?* — nem minden ok nélkül tett vélekedéseimet meg

nem ronthatják, mert Benkő Jósef akar-mely kipótolhatatlanul hagyta légyen-is helyét, azért szavai még-is ott, a' hol semmit-se bizonyít, erősséget másnak nem adhatnak.

Egyébaránt, örömmel értem, hogy Torma Barátomnak szándéka vagyon, egy különös értekezésben bebizonyítani, hogy a' máj Közép-Szólnok, hajdan exterior nevezettel bírt légyen; — ámbár pedig ezen vélekedés a' tudós világ előtt nem újság, mert tudós Kováchich Márton, 1807-ben ezt már egy különös munkájában vitatta, mindazáltal Hazánk' Historiája, tudós Barátom' ebbéli értekezésével, még-több világosságot fog nyerni. (végezte következik)

A' Nzi. Társalkodó' 135 és 136-

lapjain említett, 's bővebb megbizonyosodásra, a' Vidékkel különösen közlött, Kis-Sármási Feredő-Vízre tett 's esmértető hozzá-adások:

Az említett forrás' fekvése, vagyon Kolosvármegyében, a' Mezőségen, a' Kis-Sármási határban, a' falun feljúl lévő Ré' térségében, a' Kis-Czég-felől lejö-vő patak' arkától egy jó-hajtásnyira. — Kiterjedése hasonlít egy nagy kalangyaszéna' fenekéhez; mely a' körülötte lévő földnél egy singnyivel lejjebb vagyon nyomúlva. — Ezen kerek bényomulásnak közepében vagyon egy kis Tótska, melynek közepén három ágakon, buzog-fel a' víz. Színe, inkább fejér mint fekete; melynek szemmel lehető látására küldök egy korsóval. — Böldogító tzélja lenne a' Redactionnak, az ennek elválasztására tejendő munkás fáradozás, hogy annak részeit Hazánk' érdemes Orvosai különböző nyavalyákban haszonra fordíthatnák. (Melynél-fogva ez által a' kolosvári Mgos. Orvosi Consessus illő tisztelet-mellett megkérettetik Red.). A' köpü

a' vízben egy singnyire vagyon besűj-
jedve; de, mi okozta magának a' Tóts-
kának a' föld' színénél, 's mi a' Köpü-
nek vagy Bortukának a' viz' színénél
egy-egy singel alább sűjjesését? — nem
képzeltetem. — Adja hozzá, a' ki bizo-
nyos relatioból tudja, vagy a' helyvel 's
környületekkel esmeretesebb. — A' Kö-
püt vagy Bortukát, hogy ki tette oda,
feljül van az emberi emlékezeten. — Jó
vólna ha a' részeket kitaláltatások után,
közönségessé tenné a' Társalkodó. — Hogy
a' Rühét, Sűjt és Köszvényt hatható-
son gyógyítja ez a' víz, élő tanúk bi-
zonyágaiból 's tapasztalásból tudom.

Van még ezen feljül a' szomszédos
Kis-Czégben egy más forrás, mellyet in-
ni szoktak a' vele-élők. — Ere, felesen,
hetekig ülnek a' betegesek, idegen hely-
ségekől. Belső nyavalyát gyógyít, ne-
vezetesen, a' hideglelést elhagyatja 'sat. —
Színe, kékes-fejér; ha pohárba töltik,
forrása vagyon (pešeg, R.), 's gyöngyszé-
meket formál kitöltetése után. — Ize,
ollyan, mintha China-só vólna benne, —
nagyon keserű. — Többen használják (ve-
szik ennek hasznát, Red.) az elsőnél. —
Jó vólna ha ez-is esmeretessé lenne a'
Haza előtt. — Ezeket így bizonyította a'
tapasztalásból, Katonában, jún. 11-di-
kén, 1850. Szakáts. Sándor.

Kérdések

A' Nemes Székely Nemzetnek írott és
szokásos Törvényeiből: — (a' 87-dik l.)

15) Az Appr. Const. 3. R. 29-dik
Szakassza szerént; a' Köz-határozottal-
ban és Kortsoma-tartásban a' részesedés
mértéke a' régi Telkek' mekkorasága és
száma lévén, — Valyon a' Törvénynek
ezen rendszabása a' Nemes Székely'-Nem-
zet' Földére kiterjed-é vagy nem? — és,
ha nem, — miben áll itten az Osztó-Si-
nórmérték?

14) Egy magon-szakadandó Magyar
és hasonló Székely (personae singulares)
két Nemzeti különböző Jussu és termé-
szeti Javaiknak bizonyos részét egymás-
nak eltserélvén, 's következőleg, a' Ma-
gyar, Székely-örökséget, a' Székely pe-
dig Királyi adományos Jóságot vévén
birtokába, történik, hogy a' tseré után
a' hadban egyszerre elesnek, — Kérdés:
a' királyi Fiskus, a' Székely szomszéd
elől a' következőzés' vagy örökösödés' ren-
dén, elveheti-é a' Jóságot, vagy nem?

15) Ha egy Székelynek két Fia, és
egy kiházasított Leánya, maradnak, —
két Fiai a' Nemes Magyar Nemzet' földé-
re kiszármaznak, és ottan szereznek
magoknak Kir. adomány Czimjén kívül
Jóságot, de Székely örökségeiket is bír-
ják, — egyik Fiúnak magva-szakad, —
Kérdés: a' Székely Földön kiházasított
Leány-Testvér, a' magon-szakadott egyik
Fiúnak, a' Magyar-Földön elmaradott in-
gő és ingatlan Vagyonjaiban, életbe lévő
Fiú-Testvéreivel osztozhatik-é vagy nem?

16) Egy Székely a' maga' Lófősé-
gére (Prinipillatus) újj Adomány Czimje
alatt, Királyi just hozott-hé, oly' rend-
szabással, hogy Fiak, Leányok egyfor-
mán részesedjenek benne, — de még is
azon Újj Adomány tartalma ellen a' ma-
radék között a' Székely Nemzetbéli szo-
kott örökösödés' közönséges Törvénye és
módja, többszöri Időmúlástól-fogva ma-
radt használásban; — Kérdés: Ha a' Fa-
miliából kiházasított Leányok, az örök-
södésbeli Jus' egyenlősége aránt, az ér-
dekelt Újj Adomány' Erejénél-fogva,
Osztályos Pert folytatnak, vagyon-é it-
ten ellenek helye a' Törvény' értelmé-
ben az Időmúlásnak, vagy nintsen?

17) Vagyon egy Atyának Öröksé-
ge, de vagyon Kir. Adományos Ősi Jó-
szága is, ilyen rendszabással szerezve:
a' Fiú-ág megszakadtán a' Leányok ö-
rökösödjenek — Két Fia' a' két-féle ter-

mészetü Jókat Osztályban régen két egyenlő nyilba tették, — mind-a'-két fiú leszálló sorában fiú ágon mag-szakadás történik, de előbb a Székely örökséget bíróságban, — Kérdés: a' Fiú-Leányság' Czimjén a' Székely-Örökségbe előre belé-ült atyafi a' Kir. Adományos Jóságból részt akarván venni, a' későbbimag-szakadásakor, az ezt bírt Fiú sorában e-Jóállott Leányoktól a' Székely Örökségnek ajánlása nélkül az Osztályra Felperessége megállhat-é vagy nem?

18) Egy Házasságban, az Atya, Fiát illető Székely-Örökséget, úgy az Anya is, két ágat illető Jóságát együtt használván, a' Házasság' ideje alatt, mindkettejek nevekben, vésznek örökös Czimén Jóságot, Idegentől, Fiúról-Fiúra, azon Faluba, hol egyik-se bír semmit, — Leányok nem is lévén, a' Fiak bírják ezen Jóságot a' szerzők halála után, a' magok magvok' szakadásáig; — Előállván az Anyának oldalági következői az Örökösödésbeli Perrel. Kérdés: Ilyen esetben ezen vett Jóság a' Székely Törvény szerént megoszlik-é, vagy az Anyai atyafiakat kirekesztve, az Atyai Fiú-Leányok birtokában-lévő Atyai Székely Örökség mellé egészen hozzá ragad?

19) A' Hármas Törvény 1. R. 53, 54-k Szakasszaiban elő számlált esetekben a' Fiú édes Attyát Osztályra szoríthatván, a' midőn az Hárm. Törv. 3. R. 4-dik Szakassza, 's több fenn-álló írott és szokásbeli Nemzeti Törvények szerént, a' Székelyek, a' Magyar Nemzetétől merőben különböző örökösödésbeli Törvénnyel élnek; Valyon, a' Haza' Törvénynek ezen Rendelése a' Székely-Fiúra kiterjed-é vagy nem? 's a' Fiú-Leányt is, Fiai, Osztályra szoríthatják-é nem-é?

20) Az Appr. Const. 3. R. 76-dik Szakassza 16-dik Czikke III-ik Pontja értelmében, a' Vitézlő Rend, földét és örökségét, tsupán tsak Zalog Czimjén ad-

hatván-el, — ha még is örök áron eladja, — Valyon az ilyen Örökös eladás ellen, az vétel által lett Birtokosnak az időmúlás használhat-é; vagy nem? megállíthatatik-é a' történhető Perben az ily' ellenvetés, vagy nem?

21) Igaz lévén a' Székely örökösödésbeli Törvényben azon Kimondás: *Hogy a' Székely örökség Fiu és Leány között egyszerre Osztályt nem szenvedhet*, Valyon azon esetben, midőn a' Székelynek magszakadásában, egyikik szomszéd a' férjhez adott, tsupa Leány két ágat illető saját Jósága, más felől Fiú-Testvéreinek Székely öröksége, — állhat-é ezen következésbeli Székely-Törvény' sínór-mértéke (Regula Juris) vagy nem?

22) A' Hárm. Törv. I. R. 60-dik Szakasszát az 1555-beli Udvarhelyi Törvény 28-ik Czikkjével, és az Appr. Const. 76-ik Szak. 16-ik Czikke I-ső pontjával össze-vetve, valyon azon Székelynek, ki a' megkínáltatáskor, az örök áron eladandó örökséget meg nem vette, fia, vagy atyafia, a' káros eladás' feltörésére, és következőleg, a' károson elidegenített Ösi-örökség' meghozására, magának Felperességet, Székely Törvény szerént, vehet-é, vagy nem? vagy-is, ezen felvett Felperesség megállhat-é? nem-é?

23) Az Appr. Const. 3. R. 76 Szak. 14-ik Czikkjét az 1791-beli 50-ik Czikkkel össze-vetve, valyon a' Perben lévő Székely-Jóság Bírói Zár (Sequestrum) alá tétethetik-é, vagy nem?

24) A' Székely-Szomszédot, a' M. Királyi Táblán, hiteles másban veendő Levelekből, a' Szomszédi Jus' Czimjén, Más, vagy Pár, illeti-é, vagy nem?

25) Egy Székelynek három Fia, Attyokról maradtott Székely örökségekben megosztótván, egyiknek Fia, a' másiknak Leánya vagyon hajadon állapotban, a' harmadik Fiú magon-szakad, — mind-a'-három Fia meghal; de

előbb a' magon-szakadott, — a' Leány' Attya ezen Testvére' elmaradott Javából, történt halála miatt részét ki nem vehette életében; — Kérdés: Illyen esetben, a' Leány, tsupán-tsak az Attya' 1/3 Nyilában-é, avagy Bátyya' elmaradott Részének felében-is Fiú-Leánynak (præfecta) nézettethetik-é? Sz. J.

A' Demophilus' hasonlatosságai.

Hasonló a' hízelkedés a' festett fegyver készülethez: gyönyörködtet, de nem használ.

Ollyan a' Tudomány, mint az arany kórona; tisztességes is, betses is.

A' léha, és hig-eszű emberek, mint az üress edények, legkönyebben, fülöknél-fogva hordozhatók.

Az élet, mint a' muzikai szerszám, lágyabb és erősebb hangokkal mérsékelve, kedvesebb.

Az okosság, mint a' képfaragó, a' Léleknek, jeles formát ad.

A' bölts ember' eszének, mint az aranynak, sújja van.

A' kérkedékenységnek, mint az aranyozott fegyvernek, belső betse nem egy a' külsőjével.

A' kedves beszédnek, és a' drága kenetnek, egy az ereje: mind-a'-kettő az ellankadtat éleszti, az erejében lévő gyönyörködteti.

A' rossz embernek, mint az orozbamaró ebnek, inkább halgatásától, mint szavától kell tartani.

Sem feleségednél barátnédát, sem barátodnál a' hízelkedőt, feljebb ne betsüld.

A' sok beszédü emberek, mint a' fetskék, előlik a' társalkodás' gyönyörűségeit — kifogyhatatlan fetsegéssel.

A' rossz embert elvetemedésében, a' hiút és fajtalant vénségében — hüneinek furiái, nyughatatlanítják.

A' Böltsnek ez életből, mint egy vendégségből, illendőleg kell kilépni.

A' Hajó a' kikötőben — az élet a' barátság' kebelében, talál nyúgodalmára.

A' szülei dorgálás édes orvosság; mert több benne a' mi enyhít, mint a' mi keserít.

A' jó embernek, mint a' jó Bajnoknak, egész erejéből ellene kell állania a' szerentse' ostromának.

A' takarékoságban, mint a' rövid és gyönyörűséges utazásban — Sok a' mi bájol, de kevés a' mi fáraszt.

A' makrantzos Lovakat zabolával, a' haragra kész indulatot, okossággal kell mérsékelni.

A' tréfával, mint a' sóval, kímélve kell élni.

Mind a' tsizma, mind a' szerentse, ha hozzánk illő, — kevésbé alkalmatlanok.

Az igen hosszú köntös lábainkat, az igen nagy gazdagság, szíveinket nyugózi-meg.

A' Páljafutó győzdelmi koszorúja a' tzelnál; a' szorgalmatos értelmességének pálmája, a' vénségben adattatik-meg.

A' ki a' virtushoz, mint hazájához, úgy vágy eljutni; annak a' gyönyörűségeket, mint meganyai Syreneket, kerülni kell.

MAGYAR-NYELVNYOMOZÓ

Melegeben. — ezt írja egy jó Magyar (anyanyelvét értő) Úr, hogy ólta, tsak maga jó, és ebből szárinazik: alatta = sub; sub eo tempore: mely osztán értelmét is változtatván; teszi ezeket is: abinde, ab eo tempore. — Az elejét helybe-haggyuk: de az utólját eltekerésnek kell tartanunk; nem pedig secundaria v. varia significationak, mint: farkas, tsuka, kemény-zabola. — Azomban: miólta, azólta 'sat. ellipsis: idő. Mert, ha 2 hét-ólta (azaz, alatta) jó; karátson-ólta (azaz, alatta) bizonyosan nem jó. — 1800-ólta semmit-sem ér; hanem, 1800-tól-fogva Magyar szájbavaló. 30 esztendő-ólta, éppen azt tette újj esztendő napján, a' mit 1800-tól-fogva teszen. — ha az ólta' eredítője ez a' szó: a l a t t a.